

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ
Й ІНОЗЕМНИХ МОВ**

**Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ
ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ»**

25 квітня 2023 року

**Херсон
(Кропивницький)**

УДК: 640.4

Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково–практичної конференції (м.Херсон, 25 квітня 2023 р.) / за ред. доц. Нікітенко К.С. Херсон (Кропивницький): ХДАЕУ, 2023. 172 с.

У матеріалах конференції розглянуто економічні, екологічні та організаційні аспекти розвитку потенціалу підприємств туристичної індустрії та суміжних галузей в умовах світової економічної кризи. Досліджено менеджмент підприємств індустрії гостинності в умовах світової фінансової кризи: виклики й можливості, сильні та слабкі сторони. Висвітлено інноваційні технології та менеджмент якості продукції та послуг готельно-ресторанного, туристичного та рекреаційного бізнесу. Визначено сучасні тренди розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму та готельно-ресторанного бізнесу в Україні та світі. Проаналізовано заходи щодо удосконалення маркетингового комплексу підприємств індустрії гостинності.

Призначено для науково-педагогічних працівників, науковців, докторантів, аспірантів, студентів, представників органів влади, громадських організацій та підприємств.

Матеріали доповідей друкуються в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за їхній зміст, достовірність наведених фактів, посилань тощо.

*© Херсонський державний аграрно-економічний університет
Кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу й іноземних мов*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, професор, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, професор, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Лавренко Сергій Олегович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Кириченко Наталя Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Нікітенко Катерина Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу й іноземних мов Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Бойко Вікторія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу й іноземних мов Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Жосан Ганна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та інформаційних технологій Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Палічев Юрій Федорович - директор громадської спілки «Дорога вина та смаку Херсонщини»;

Фомішина Віра Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри зовнішньоекономічної діяльності Херсонського національного технічного університету;

Курбацька Лариса Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету менеджменту і маркетингу Дніпровського державного аграрно-економічного університету;

Колесніченко Юлія Сергіївна – директор ресторану Пан-Атаман, м.Олешки;

Яніна Гаврилова – Голова правління громадської спілки «Всеукраїнська асоціація гідів», член Експертної ради при ДАРТ.

ЗМІСТ

Секція: «Економічні, екологічні та організаційні аспекти розвитку потенціалу підприємств туристичної індустрії та суміжних галузей»..	10
<i>Балджи М.Д., Павлова Д.А.</i> ПЕРЕВАГИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	10
<i>Круковська О.В.</i> НОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ПОСЛУГАМИ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ НА КОРПОРАТИВНОМУ РІВНІ ГОТЕЛІВ І РЕСТОРАНІВ.....	12
<i>Круковська О.В., Колесніченко К.А.</i> СУЧАСНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПОВЕДІНКОЮ ПЕРСОНАЛУ.....	15
<i>Микитас А.С., Аверчева Н.О.</i> ВІДНОВЛЕННЯ СФЕРИ АГРОТУРИЗМУ У ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	18
<i>Шаумян О.Г., Лупов І.І.</i> АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ	22
<i>Яровий В.Ф.</i> ЧИ МОЖЛИВА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ БЕЗ ДЕРЕГУЛЯЦІЇ.....	24
Секція: «Стратегічні напрями формування та розвитку національного туристичного продукту і готельно-ресторанного бізнесу в умовах воєнного та поствоєнного стану».....	30
<i>Бойко В.О., Кривенко Д.С.</i> ВІДНОВЛЕННЯ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	30
<i>Верецька О.Я., Нікітенко К.С.</i> ВИННИЙ ТУРИЗМ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	33
<i>Дзюндзя О.В.</i> ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ.....	36
<i>Дуб В.В., Терешкін О.Г., Крамаренко Д.П.</i> «РУССКІЙ ВОЄННИЙ КОРАБЛЬ» ЯК КАТАЛІЗАТОР РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	39

Дуб Володимир Васильович

к.т.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м. Херсон (м. Кропивницький)

Терешкін Олег Георгійович

д.т.н., професор

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків

Крамаренко Дмитро Павлович

к.т.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м. Херсон (м. Кропивницький)

«РУССКІЙ ВОЄННИЙ КОРАБЛЬ» ЯК КАТАЛІЗАТОР РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Під час повномасштабної війни найомріянішим словом у кожного українця в думках є слово – «перемога», яка неодмінно настане. Та після перемоги нас чекає копітка праця по відбудові економіки країни, а індустрію гостинності України чекає наплив туристів з різних куточків світу, що слугуватиме стимулом для розвитку даної галузі.

Згідно зі статтею 4 Закону України «Про туризм» [1] виокремлено 17 різновидів туризму. Даний перелік не є вичерпним та завдяки креативності суб'єктів підприємницької діяльності індустрії гостинності може бути розширений. Більш детально розглянемо «підводний» туризм, який є в переліку 17 різновидів зазначених в Законі.

Різновидом підводного туризму є рек-дайвінг – занурення до затонулих об'єктів у морі. Це одна з найпопулярніших розваг дайверів в Україні: у нас немає коралових рифів, зате є десятки затонулих човнів та навіть літаки [2].

Завдяки зусиллям Збройних Сил України рек-дайвінг має неабиякий шанс для потужного розвитку. Одним з перспективних турів може стати дайвінг-тур до затонулого флагману Чорноморського флоту росії ракетного крейсера «Москва», який, до речі був побудований в українському місті Миколаїв. За даними Forbes [3], це найдорожча військова втрата агресора у війні з Україною. Приблизна вартість крейсера «Москва» становить 750 млн. доларів.

Згідно статті 1 Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини [4], яка ратифікована Указом Президії Верховної Ради N 6673-XI від 04.10.88 «культурною спадщиною» вважаються пам'ятки, які мають видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва чи науки. Відповідно до даної конвенції ЮНЕСКО ракетний крейсер «Москва», флагман російського флоту внесено до реєстру підводної культурної спадщини України за номером 2064-м [5, 6].

Окрім того затоплення російського крейсера «Москва» наштовхнуло на думку по закінченню війни перетворити недобудований крейсер «Україна», який є братом-близнюком потопленого флагмана ЧФ рф на музей. Цю думку озвучив міністр оборони України Олексій Резніков під час відвідування Миколаївського суднобудівного заводу [7]. Даний факт також є каталізатором для розвитку повоєнного туризму на Миколаївщині.

Але повернемося до крейсера «Москва». За визначенням фахівців [8], які також посилаються на додаткову інформацію з власних джерел, затоплений корабель знаходиться приблизно на відстані 75 км від мису Тарханкут в орієнтовних координатах 44°56'N 31°44'E, на глибині 50...60 метрів. За іншими даними [9] крейсер лежить на глибині 40...45 метрів за тими ж координатами.

До речі можна розробити комплексний драйвер-тур наприклад поєднавши подорож до крейсера «Москва» з відвідуванням підводного музею Тарханкуту який знаходиться за координатами 45°204.62 N 32°34.134 E [10] чи іншого цікавого підводного об'єкту, за бажанням клієнтів.

Наведемо ряд цікавих фактів пов'язаних з крейсером «Москва» та його затопленням:

- збіг обставин, а саме те, що затоплений він також 14 квітня як і 110 років по тому лайнер «Титанік» [11];

- крейсер «Москва» був третім за розміром бойовим кораблем ВМФ Росії [12];

- даний крейсер був найбільшим і найбільш оснащеним зброєю серед суден на Чорноморському флоті [13];

- флагман «Москва» потенційно є найбільшим військовим кораблем, коли-небудь виведеним з ладу ракетою [14, 15];

- востаннє корабель такого типу був затоплений 2 травня 1982 (40 років тому) під час війни на Фолклендах. Британський підводний човен «Конкерор» потопив тоді крейсер аргентинських Військово-морських сил «Генерал Бельграно» [16];

- деякі експерти [17] вважають, що крейсер «Москва» найбільший військовий корабель, потоплений у світі після 1945 року. Зазначене твердження слід уточнювати, принаймні зазначити за якими показниками він був найбільший. Так наприклад, повна водотоннажність крейсера «Генерал Бельграно» становить 12500т. [16], а повна водотоннажність крейсера «Москва» – 11490т [18]; довжина «Генерала Бельграно» – 185,4 м [16], а довжина «Москви» – 186,5 м [18]; екіпаж «Генерала Бельграно» – 1200 осіб [16], а екіпаж «Москви» – 510 осіб [18] і є ще ряд інших показників. Тобто з таким висловлювання треба бути більш обережним.

Більш детально цікаві факти пов'язані з крейсером «Москва» буде представлено екскурсивами під час майбутніх подорожей до нього, а ми розглянемо, що ж необхідно для організації таких турів. Перш за все необхідна реклама такого туру і інвестиції для розвитку та забезпечення безпеки під час проведення такого туру.

Стосовно реклами слід зазначити, що 02.04.2023 секретар Ради національної безпеки і оборони України Олексій Данилов озвучив 12 кроків націлених на де окупацію Криму [19]. В першому пункті пропонується винести на громадське обговорення питання щодо проекту та місця розташування в Криму пам'ятника «російський військовий корабель йде на ...». Побудова такого пам'ятнику вже є рекламною акцією націленою на популяризацію запропонованого дайвінг-туру.

Випуск поштової марки «Русській військовий корабель іді...!» в двох варіаціях для відправлень за кордон і для відправлень Україною [20] також є ненав'язливою рекламою дайвінг-туру, що розглядається в даній роботі, яка націлена як на вітчизняного туриста так і зарубіжного.

Також доброю міжнародною рекламою цього тур був виступ латвійського депутата на зимовій сесії Парламентської асамблеї ОБСЄ, який процитував вислів українського прикордонника «Русській військовий корабель іді...» [21]. Всі вищезазначені дії викликають підвищене зацікавлення до об'єкту подорожей – крейсера «Москва».

Стосовно інвестицій слід зазначити, що для реалізації даного проекту необхідно розглянути можливість залучення коштів як вітчизняних так і закордонних інвесторів. Слід також врахувати, що згідно статті 13 Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини [4] Комітет всесвітньої спадщини отримує та вивчає заявки про надання міжнародної допомоги, подані державами-сторонами Конвенції щодо культурної і природної спадщини, розміщеної на їхній території. Як зазначалось в даній роботі перший крок у цьому напрямку зроблено шляхом внесення ракетного крейсера «Москва» до реєстру підводної культурної спадщини України.

Як висновок, слід зазначити, що такий шанс по відродженню та розвитку індустрії гостинності України потрібно не прогавити та реалізувати його для подальшого процвітання нашої держави і формування іміджу курортної країни в поствоєнних реаліях.

Список літератури

1. Закон України «Про туризм» // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95>
2. Рек-дайвінг: де пірнати до затонулих кораблів та що для цього потрібно // URL: <https://omore.city/articles/54493/rek-dajving-de-pirnati-do-zatonulih-korabliv-ta-scho-dlya-cogo-potribno>
3. Минобороны РФ: Крейсер «Москва» затонул при буксировке // URL: <https://www.dw.com/ru/minoborony-rf-krejser-moskva-zatonul-pri-buksirovke/a-61482587>
4. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text
5. Крейсер «Москва» внесли до реєстру підводної культурної спадщини України – Минобороны // URL: <https://bykvu.com/ua/bukvy/kreiser-moskva-zanesly-v-reiestr-pidvodnoi-kulturnoi-spadshchynu-ukrainy-minoborony/>

6. Дайвінг-тур на затоплений крейсер «Москва»: у Міноборони кажуть, що туристичних об'єктів може стати більше // URL: <https://vchirniy.kyiv.ua/news/65358/>

7. Після війни крейсер «Україна», який є «близнюком» потопленої «Москви», перетворять на музей // URL: <https://bykvu.com/ua/bukvy/pislia-viiny-kreiser-ukraina-iakyi-ie-blyzniukom-potoplenoi-moskvy-peretvoriat-na-muzei/>

8. Определелись приблизительные координаты ракетного крейсера Москва на дне моря – карта // URL: <https://nv.ua/ukraine/events/kreiser-moskva-zatonul-na-glubine-50-60-metrov-vyschitany-koordinaty-ostankov-50235623.html>

9. Опубликованы спутниковые снимки места затопления российского крейсера «Москва» // URL: <https://delo.ua/ru/incidents/opublikovany-sputnikovye-snimki-mesta-zatopleniya-rossiiskogo-kreisera-moskva-396326/>

10. Подводный музей Тарханкута // URL: <https://www.krym4you.com/dostoprimechatelnosti/muzei/podvodnyj-muzej-tarhankuta/>

11. Почему обломки «Титаника» уже 110 лет просто лежат на дне и почему скоро они совсем исчезнут // URL: <https://gol.ru/materials/19557-titanic-disappears>

12. Sunken Russian warship Moskva: What do we know? // URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61103927>

13. Минобороны России подтвердило пожар на крейсере «Москва». Украинские источники сообщали об обстреле его крылатыми ракетами // URL: <https://www.bbc.com/russian/news-61089167>

14. Russian navy evacuates flagship in Black Sea. Ukraine claims it was hit by a missile // URL: <https://edition.cnn.com/2022/04/14/europe/russia-navy-cruiser-moskva-fire-abandoned-intl-hnk-ml/index.html>

15. Потопление крейсера «Москва» // URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Потопление_крейсера_«Москва»

16. ARA General Belgrano (C-4) // URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/ARA_General_Belgrano_\(C-4\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/ARA_General_Belgrano_(C-4))

17. «Москва» потонула. Що сталося з російським крейсером // URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61113453>

18. Москва (ракетный крейсер) // URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Москва_\(ракетный_крейсер\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Москва_(ракетный_крейсер))

19. Памятник «русскому кораблю» и арест предателей: Данилов назвал 12 шагов по деокупации Крыма // URL: <https://focus.ua/voennye-novosti/558335-pamyatnik-russkomu-korablyu-i-arest-predateley-danilov-nazval-12-shagov-po-deokkupacii-kryma>

20. Русскій военний корабль іді...! // URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Русскій_военний_корабль_іді...!

21. Латвийский депутат выругался и послал делегацию РФ // URL: https://gazeta.ua/ru/articles/politics/_latvijskij-deputat-vyrugalsya-i-poslal-delegaciyu-rf-video/1134473

Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні»
25 квітня 2023 р.

За редакцією к.е.н., доцента Нікітенко К.С.
Технічний редактор – к.е.н., доцент Бойко В.О.
Умовн.друк.арк 9,5

Матеріали збірника подаються в авторській редакції та друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори статей.

Думки, положення і висновки, висловлені авторами, не обов'язково відображають позицію редакційної колегії.

Херсонський державний аграрно-економічний університет
2023 рік